

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΣΕ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ
SPELLING ISSUES OF GREEK NOMINAL INFLECTION IN
PRIMARY SCHOOL PUPILS WITH LEARNING DISABILITIES**

της

Τούμπα Χριστίνας

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου
του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ-Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος –
Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική
της ένταξης»

Υπό την επίβλεψη του κ. Φλιάτουρα Ασημάκη

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: Γαλαντόμος Ιωάννης, Επίκουρος Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Δ.Π.Θ.

2^{ος} Επιβλέπων: Φλιάτουρας Ασημάκης, Λέκτορας Τ.Ε.Φ., Δ.Π.Θ.

3^{ος} Επιβλέπων: Κιοσσές Σπυρίδων, Ε.ΔΙ.Π. Τ.Ε.Φ., Δ.Π.Θ.

Αθήνα

2019

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα αποτέλεσε μια προσπάθεια μελέτης των ορθογραφικών λαθών που κάνουν οι μαθητές Δημοτικού με Μαθησιακές Δυσκολίες (ΜΔ) στις καταλήξεις των ουσιαστικών της ελληνικής. Ειδικότερα, επιχείρησε να εξετάσει αν κάποια από τις κλιτικές τάξεις της Νέας Ελληνικής, σύμφωνα με το κλιτικό σύστημα της Ράλλη, συγκεντρώνει τα περισσότερα ορθογραφικά λάθη στις καταλήξεις των ουσιαστικών της, σε σχέση με τις υπόλοιπες κλιτικές τάξεις. Επίσης, αν οι καταλήξεις των λόγιων τύπων των ουσιαστικών ή των ουσιαστικών των οκτώ κλιτικών τάξεων συγκεντρώνουν τα περισσότερα ορθογραφικά λάθη και τέλος, αν υπάρχουν διαφοροποιήσεις στο πλήθος των ορθογραφικών λαθών στις καταλήξεις των ουσιαστικών της ελληνικής που να οφείλονται στο φύλο των μαθητών με ΜΔ.

Στην έρευνα συμμετείχαν 40 μαθητές Έκτης Δημοτικού με διαγνωσμένες Μαθησιακές Δυσκολίες από δημόσια σχολεία της Αττικής. Στους μαθητές διανεμήθηκε ένα ερωτηματολόγιο σε μορφή φυλλαδίου συμπλήρωσης των καταλήξεων των ουσιαστικών, κατασκευασμένο από την ερευνήτρια.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι μαθητές με ΜΔ κάνουν περισσότερα ορθογραφικά λάθη στις καταλήξεις των ουσιαστικών της τέταρτης και έβδομης κλιτικής τάξης, ενώ οι ορθογραφικές δυσκολίες τους είναι πιο έντονες στις καταλήξεις των λόγιων τύπων από αυτές των κλιτικών τάξεων στο σύνολό τους. Τέλος, δε βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στα ορθογραφικά λάθη που κάνουν τα αγόρια με ΜΔ στις καταλήξεις των ουσιαστικών της ελληνικής σε σχέση με αυτά των κοριτσιών με ΜΔ.

Λέξεις-Κλειδιά: Μαθησιακές Δυσκολίες, ορθογραφικά λάθη, καταλήξεις, κλιτικές τάξεις ουσιαστικών, λόγιοι τύποι ουσιαστικών, φύλο

Abstract

The present study was an attempt to study the misspellings made by Primary School pupils with Learning Disabilities (LD) in the suffixes of the Greek nouns. In particular, it attempted to examine whether pupils with Learning Disabilities make more spelling mistakes in the suffixes of some of the eight inflection classes (according to Ralli's inflectional system), compared to the rest. Moreover, this study attempted to study if pupils with LD make more spelling mistakes at the learned suffixes of the nouns or at the suffixes of the nouns of the eight inflection classes and finally, if there are any variations in the number of spelling mistakes in the suffixes of the Greek nouns that are due to the gender of pupils with LD.

The survey involved 40 Primary School pupils with identified Learning Disabilities, who study at the sixth grade at public schools in Attica. A questionnaire, having the form of a booklet, was given to the pupils where they had to complete the nouns' suffixes. The booklet was made by the researcher.

The results of the research have shown that pupils with LD make more spelling mistakes in the suffixes of the nouns of the fourth and seventh inflection class, while their spelling difficulties are more intense in the suffixes of the learned forms of the nouns than those of the nouns of inflection classes. Finally, there were no statistically significant differences in the spelling mistakes of boys with LD in the suffixes of the Greek nouns in relation to those of girls with LD.

Key-Words: Learning Disabilities, misspellings, inflection classes of nouns, learned forms of nouns, gender

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. (2015). Η ΓΝΕΛ μέσα από το πρίσμα της Γλωσσολογίας. Στο 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία». Αθήνα, Ελλάδα: ΕΛΕΤΟ. Ανακτήθηκε από <http://www.eleto.gr/gr/Conference10.html>
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., & Μητσιάκη, Μ. (2012). Πόσες ψήφοι στον ψήφο; Γλωσσική αυτορύθμιση και εν εξελίξει αλλαγή του γραμματικού γένους στη ΝΕ. In Gavriilidou Z., Efthymiou A., Thomadaki E. & Kambakis-Vougiouklis P. (eds.), Selected Papers of the 10th International Conference of Greek Linguistics. Komotini: Democritus University of Thrace. Ανακτήθηκε από <http://www.icgl.gr/files/greek/59-638-648.pdf>
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., Μητσιάκη, Μ., & Βλέτση, Ε. (2008). Φωνητικά, φωνολογικά και μορφολογικά θέματα για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Στο *Οδηγός επιμόρφωσης – Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή. Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (Γυμνάσιο)*. Θεσσαλονίκη, Ελλάδα: Λιθογραφία.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., & Φλιάτουρας, Α. (2018). Από το λόγιο επίπεδο της νέας ελληνικής στην αρχαία ελληνική: Εφαρμογή και διδακτικές προοπτικές. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*, 38, 37-50.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. & Φλιάτουρας, Α. (2003). Η διάκριση <ΛΟΓΙΟ> και <ΛΑΪΚΟ> στην ελληνική γλώσσα. Ορισμός και ταξινόμηση. Στο 6^ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας. Ρέθυμνο, Ελλάδα: Πανεπιστήμιο Κρήτης. Ανακτήθηκε από <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/ebook/c/fliatouras&symewnidi.pdf>
- Γκαρώνη, Π. (2009). *Ανάπτυξη ορθογραφικών δεξιοτήτων σε παιδιά με και χωρίς μαθησιακές δυσκολίες* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών,

Ελλάδα). Διαθέσιμο από ΝΗΜΕΡΤΗΣ: Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών. Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/10889/3329>

Grolnick, W. S., & Ryan, R. M. (1990). Self-Perceptions, Motivation, and Adjustment in Children with Learning Disabilities: A Multiple Group Comparison Study. *Journal of Learning Disabilities*, 23(3), 177-184. <https://doi.org/10.1177/002221949002300308>

Hammill, D. D. (1990). On defining learning disabilities: An emerging consensus. *Journal of Learning Disabilities*, 23, 74 – 84. <https://doi.org/10.1177/002221949002300201>

Heyman, W. B. (1990). The Self-Perception of a Learning Disability and Its Relationship to Academic Self-Concept and Self-Esteem. *Journal of Learning Disabilities*, 23(8), 472–475. <https://doi.org/10.1177/002221949002300804>

Καλλιοντζής, Γ. (2018). *Ορθογραφική Επίδοση μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και τυπικών συμμαθητών τους, σε διδαγμένα περιεχόμενα του «Γράφω Σωστά» της προηγούμενης τάξης* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ελλάδα). Διαθέσιμο από ΨΗΦΙΔΑ: Ψηφιακή Βιβλιοθήκη και Ιδρυματικό Καταθετήριο. Ανακτήθηκε από <http://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/22487>

Καμηλάκη, Μ. (2011). Η ποικιλία <± ΛΟΓΙΟ> σε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mails): Ανάλυση εμπειρικών δεδομένων από τη νεανική επικοινωνία. *Selected papers on theoretical and applied linguistics*, 19, 499-508.

Καμηλάκη, Μ. (2009). *Τα λόγια στοιχεία στη νεανική επικοινωνία: κοινωνιοπραγματολογική διερεύνηση της ποικιλίας <±ΛΟΓΙΟ> στον γραπτό λόγο νεαρών ομιλητών της νέας ελληνικής* (Διδακτορική διατριβή, ΕΚΠΑ,

Αθήνα, Ελλάδα). Διαθέσιμο από Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών. Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/10442/hedi/21332>. doi: 10.12681/eadd/21332

Kavale, K.A., & Forness, S.R. (2000). The Great Divide in Special Education: Inclusion, Ideology and Research. *Advances in Learning and Behavioural Disabilities*, 14, 179-215.

Κάτσινου, Π. (2017). *Στρατηγικές ορθογραφημένης γραφής, ορθογραφικά λάθη και κειμενική οργάνωση: Μια συγκριτική διερεύνηση σε μαθητές τυπικής ανάπτυξης και μαθητές με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ελλάδα). Διαθέσιμο από ΨΗΦΙΔΑ: Ψηφιακή Βιβλιοθήκη και Ιδρυματικό Καταθετήριο. Ανακτήθηκε από <http://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/21089>

Κοντοπού, Α. (2018). *Η συγκριτική εξέταση του <+λόγιου> επιπέδου στο λεξιλόγιο παιδιών της ΣΤ' Δημοτικού και της Γ' Γυμνασίου, με και χωρίς Μαθησιακές Δυσκολίες* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα). Διαθέσιμο από ΙΚΕΕ/ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-Βιβλιοθήκη. Ανακτήθηκε από <http://ikee.lib.auth.gr/record/298001>

Kirk, S. A. (1962). *Educating exceptional children*. Boston: Houghton Mifflin, Oxford and IBH.

Πανταζοπούλου, Ε. (2014). *Ορθογραφική ακρίβεια και ορθογραφική συνέπεια στην απόδοση λεξικών και παραγωγικών μορφημάτων της ελληνικής γλώσσας από μαθητές με και χωρίς δυσκολίες στο γραπτό λόγο* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελλάδα). Διαθέσιμο από ΝΗΜΕΡΤΗΣ: Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών. Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/10889/8606>

- Παντελιάδου, Σ., & Μπότσας, Γ. (2007). *Μαθησιακές Δυσκολίες: Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. Θεσσαλονίκη, Ελλάδα: Γράφημα.
- Παπαναστασίου, Γ. (2008). *Νεοελληνική Ορθογραφία: ιστορία, θεωρία, εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη, Ελλάδα: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη).
- Πολυμέρου, Δ. (2006). *Ορθογραφική ικανότητα μαθητών σχολικής ηλικίας: Τα είδη των ορθογραφικών λαθών στα καταληκτικά μορφήματα* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Ελλάδα). Διαθέσιμο από Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/11615/13674>
- Πόρποδας, Κ. (2003α). *Η μάθηση και οι δυσκολίες της (Γνωστική προσέγγιση)*. Πάτρα, Ελλάδα: Αυτοέκδοση.
- Πόρποδας, Κ. (2003β). *Διαγνωστική αξιολόγηση και αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών στο δημοτικό σχολείο (Ανάγνωση, Ορθογραφία, Δυσλεξία, Μαθηματικά)*. Πάτρα, Ελλάδα: ΥΠΕΠΘ-ΕΠΕΑΕΚ.
- Ralli, A. (2000). A feature-based analysis of greek nominal inflection. *Glossologia*, 11-12, 201-227.
- Stanovich, K. (1988). Explaining the Differences Between the Dyslexic and the Garden-Variety Poor Reader: The Phonological-Core Variable-Difference Model. *Journal of Learning Disabilities*, 21, 590-604. doi: 10.1177/002221948802101003
- Τριανταφυλλίδης, Μ. (1996). *Νεοελληνική Γραμματική της δημοτικής*. Θεσσαλονίκη, Ελλάδα: ΑΠΘ, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη).

Vellutino, F. R., Fletcher, J. M., Snowling, M. J., & Scanlon, D. M. (2004). Specific reading disability (dyslexia): what have we learned in the past four decades. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(1), 2 – 40. <https://doi.org/10.1046/j.0021-9630.2003.00305.x>

Wagner, R.K., Torgesen, J.K., & Rashotte, C.A. (1994). Development of Reading-Related Phonological Processing Abilities: New Evidence of Bidirectional Causality From a Latent Variable Longitudinal Study. *Developmental Psychology*, 30, 73-87.

Χαρτουμπέκη, Φ. (2014). *Ορθογραφική ακρίβεια και ορθογραφική συνέπεια στην απόδοση κλιτικών μορφημάτων από μαθητές του δημοτικού σχολείου με και χωρίς αναγνωστικές και ορθογραφικές δυσκολίες* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελλάδα). Διαθέσιμο από ΝΗΜΕΡΤΗΣ: Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών. Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/10889/8639>

Χατζησαββίδης, Σ., & Χατζησαββίδου, Α. (2013). *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας- Α', Β', Γ' Γυμνασίου*. Αθήνα, Ελλάδα: ΙΤΥΕ Διόφαντος.

Ψωμιάδου, Μ. (2014). *Ορθογραφική ευαισθησία, ορθογραφική επίγνωση και μορφολογική επίγνωση σε παιδιά με και χωρίς αναγνωστικές δυσκολίες* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελλάδα). Διαθέσιμο από ΝΗΜΕΡΤΗΣ: Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών. Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/10889/9999>